

FERMANO VRIEME

(I. Generalić / Zaustavljeno vrijeme)

Vrieme se je frmalo
na suhe grane suhega duba
ko bi moglo bit i raspielo.
Oni so se bili uženili,
i dico so imeli i se to drugo,
polak štajuona,
i mesto za
ključi spravljat,

i tića i breka.
Ljudi ni bilo videt na dugo,
ku ne na litrate
starinskega žvaljarina
pres škvier.
I jeno zvrnjeno strašilo strašno.

Nada Galant, *Neka buo*

ISTARSKE USMENE TRADICIJE U DJELU IVE RUDANA

Estela Banov-Depope

MJESTO USMENIH TRADICIJA ISTRE U OPUSU IVE RUDANA

Istraživanje usmenih tradicija čini najopsežniji dio znanstvenog rada Ive Rudana. No, osim što je bio sustavan i temeljit znanstveni istraživač istarske folklorne zavičajne baštine, Rudan je bio i publicist, popularizator tradicijske kulture i putopisac koji je svoje radove stvarao opisujući pejzaže i ljude hrvatske regije kojoj je i po mjestu rođenja, odrastanja i najplodnijeg stvaralačkog razdoblja života u potpunosti pripadao.

Rudan je pripadao brojnom krugu autora koji su od prve polovine 19. stoljeća sabirali i bilježili pjesame, priče i druge usmene tvorevine na prostoru Istre i otoka Kvarnerskog zaljeva. Znatan je dio tih tekstova bio i ranije tiskan u periodičkim publikacijama, zbirkama i antologijama, a postojao je i veći broj studija koje su se bavile poetičkim i estetičkim specifičnostima usmenog pjesništva ove regije. Ta su istraživanja u drugoj polovini 20. stoljeća bila brojnija i organiziranija no ikad ranije, a temelj su činila terenska istraživanja Instituta za narodnu umjetnost u kojima su sudjelovali najpoznatiji hrvatski folkloristi i niz pojedinačnih akcija vezanih uz mjesta i ambijente u kojima je tradicijska kultura intenzivnije opstojala, među kojima je rad Ive Rudana bio posebno istaknut.

U stvaralačkom se djelu Ive Rudana odnos prema tradicijskoj kulturi Istre i usmenom stvaralaštvu može iščitavati kroz nekoliko skupina tekstova kao:

- putopisno-publicistički radovi u prilogama tiskanim u *Novom listu*, odnosno *Glasi Istre* te kasnije djelimice objedinjenima u knjizi *Istarskim raskrižjima* 1983.
- Popularizacija tradicijske kulture širem krugu zainteresirane javnosti u sitnijim prilogama tiskanim u dnevnom tisku i periodičkim

publikacijama, na primjer neki od priloga u *Glasi Istre* i tekstovi tiskani u kalendaru *Jurina i Franina* te izlaganja na folklorističkim skupovima i radovi objavljeni u časopisima *Istra* i *Dometi* najčešće potaknuti zavičajnim temama koje je autor nastojao protumačiti, opisati i približiti pripadnicima različitih kulturnih ambijenata.

- Analitički i teorijski prinosi obilježeni sustavnim znanstvenim opisom i valorizacijom građe u knjizi *Narodna čakavska poezija na tlu Istre i Hrvatskog primorja* tiskanoj 1979. godine. Ova je studija najcjelovitiji opis općih obilježja pjesama i društvenog konteksta usmene poezije ove regije o kojima je ovdje riječ. Knjizi je priložena opsežna bibliografija radova nastalih do 1979. godine.
- Izdvajanje najvrjednijih primjera usmenog pjesništva i njihovo tiskanje u antologiji *Hrvatske narodne pjesme Istre i Kvarnerskih otoka* 1983. godine. Rudanova je antologičarska djelatnost ukorijenjena u tradiciju prijašnjih antologija usmene poezije ovog kraja, ali i bitno određena znanstvenim proučavanjem građe na terenu, pa je i izbor primjera i njihova klasifikacija povezana sa znanstvenim izučavanjem korpusa folklorne građe.

Iako se djelo Ive Rudana može podijeliti na ove skupine te je određeno tipom publike kojoj je pisac namijenio pojedine svoje radove, pomniji će promatrač brzo uočiti da je Rudanovo stvaralaštvo, koliko god bilo akribično i čvrsto znanstveno utemeljeno, istovremeno i određeno izrazitim poetskim senzibilitetom i komunikativnošću karakterističnom za djelatnost pisaca koji su i sami ukorijenjeni u sredinu određenu usmenom transmisijom poetskih tekstova koja

svoju trajnost može ušćuvati jedino temeljeći je na komunikativnosti i bliskom kontaktu s publikom.

PUTOPISNO-PUBLICISTIČKI RADOVI

Ive Rudan godinama je svojim priložima sudjelovao u *Glasi Istre*. Kako je u predgovoru Rudanove knjige *Istarskim raskrižjima* naveo njegov autor Josip Miličević, prvi je prilog napisao još kao učenik 1958. godine, a novinarskim se radovima javljao od 1962. godine. U stalnoj je rubrici *Franina i Jurina* Rudan tijekom dvadesetak godina objavio niz priloga. Već je tada u seriji *Iz našeg kraja* počeo kroz prikaze ljudi i krajeva prikazivati ambijentalne specifičnosti usmenog stvaralaštva Istre, s posebnim interesom za Žminjštinu i njene specifičnosti. Puno prije objavljivanja Rudanovih znanstvenih opisa i folklorističke rasprave o karakteristikama poetskog repertoara Istre i kvarnerskih otoka, došle su do izražaja njegove stilističke kvalitete i sposobnost uočavanja zanimljivih detalja narodnog života:

Od 1963. započinje serija "Iz prošlosti naroda Istre" s podnaslovom: "Zapisi sa starih ognjišta" gdje se autor ne pokazuje samo kao vješt novinar, nego još više književnik, folklorist, etnolog, povjesničar i geograf, istraživač izuzetne sposobnosti i senzibiliteta da uoči najbitnije trenutke

iz života i stvaralaštva kako pojedinca, tako i šire društvene zajednice. Uz iscrpan opis svadbenih običaja date su i značajke gospodarskog života koje često te običaje uvjetuju i određuju, a uz pogrebne običaje razrađeno je pitanje oporuke, naslijeđa, podjele imanja i drugi bitni momenti. Svi ovi prilozi rezultat su autorovih vlastitih istraživanja i poznavanja terena. U kasnijim priložima (tokom 1966. i 1967. god.) javljaju se i manje studije na osnovi povijesnih izvora o kretanju privasta stanovništva, hajdukovanja u južnoj Istri, crnim letima iz starije povijesti i sličnim povijesnim temama.¹

Putopisne su crtice Ive Rudana prema autorovu navodu nastale kao projekt redakcije *Glasi Istre*, a pisane su otprilike 55 godina nakon putovanja Franje Horvata Kiša (1912. i 1914.) koja su dokumentirana u putopisnoj prozi *Istarski puti*. Čitajući ovo putopisno svjedočanstvo zagorskog učitelja o istarskim krajolicima i ljudima nastalo neposredno pred 1. svjetski rat, Rudan je nastojao opisati promjene koje se događaju u načinu života i gospodarskoj djelatnosti te je svoje reportaže oblikovao slijedeći putne bilješke svog prethodnika i nastojeći naglasiti sve što svjedoči o društvenim mijenama tijekom pola stoljeća života.

U ovim je priložima Rudan redovito sustavno i organizirano opisivao mjesne običaje i specifičnosti sagledavajući

ih iz šireg kulturološkog i folklorističkog aspekta te je osobito davao pozornost izvedbenom kontekstu i situacijskim specifičnostima proizišlim iz tradicijskog sustava vjerovanja i povezanosti glazbene, plesne i tekstualne komponente usmenog pjesništva.

Rudan je u ovim prilogima povezivao prošlost i sadašnjost, legende i arheološke nalaze te stvarao višedimenzionalne slike koje prikazuju raskrižje mogućnosti i želja stanovnika ovih krajeva. Tako crticu *Žminjska htijenja* započinje legendom o osnutku Žminja:

Ima jedna stara već skoro zaboravljena priča o osnutku Žminja. Čuo sam je u zaseoku Zeci, a glasi otprilike ovako: Kad je neko slavensko pleme naseljavalo Istru dvomilo se gdje da stane i podigne naselje. Jedan slijepi starac, koga su vodili sobom, rekao je da se pleme zaustavi i podigne naselje tamo gdje uoče da raste biljka habat. – Tu je – rekao je navodno plemenski starješina – dobra i sveta zemlja. I putujući prema jugu na mjestu gdje se danas diže Žminj naiđoše na habat, visok i s crnim sjemenjem, i podigoše utvrdu. Tako je, kaže priča, nastao Žminj, jedno od starijih slavenskih naselja u Istri.

Kada je to bilo, priča jasno ne spominje. Arheolozi su naišli na staroslavensko groblje i ustvrdili da potječe iz 9. stoljeća, ali vjeruje se da je Žminj bio i prije nastanjen. Naselilo ga je jedno slavensko stočarsko-ratarsko pleme i današnje stanovništvo predstavlja u većem postotku kontinuirani slavenski živalj. To pored ostalog potvrđuju i sačuvani vrlo stari jezični oblici.²

U ovu je putopisnu crticu autor uklopio transformaciju usmenog pripovjednog teksta kao primjer folklornog, odnosno pučkog, tumačenja istarske prošlosti. No, često u istarskim usmenim legendama i predajama pisac nalazi i elemente povijesne zbilje. U crtici naslovljenoj *Pokolj na Krvavcu* tragao je za povijesnim ishodištima legende o bici s Turcima kraj Barbana te na kraju spomenuo moguću bitku ilirskog kralja Epulona iz Nezakcija, no otkrivanje stvarnih poticaja za nastanak legende po kojoj je mjesto navodno dobilo ime zbog prolivene turske krvi, prepustio je budućim istraživačima.³

Putopisna je proza sabrana u zbirci *Istarskim raskrižjima* izraz susreta različitih kulturnih obrazaca u Istri, te metafora raskrižja uključena u naslov ne označava samo prostornu dimenziju, već i povijesni trenutak u kojem tradicijske vrednote koje su obilježile prošla stoljeća bivaju zamijenjene novim civilizacijskim vrednotama i tehnologijama. Kao dio tradicijske kulture i usmene predaje iz davnine u novim okolnostima polagano uzmiču pred novim medijima:

Ubrzava se puls i ritam života, na raskršćima sve manje pušu volovi i buču bikovi, a sve više brekcju traktori i dime

auspušne cijevi. Štrigama, vukodlacima i njihovim zakletim zatornicima – krsnicima, na kružerima više nema mjesta; radio postaje najbolji, najslušaniji pripovjedač, a prve televizijske škatule izazivaju ushit i više nego mladjenkin poljubac u naborano čelo nagluhe starice.⁴

Iz ovih je putopisnih crtica vidljivo da je njihov pisac želio očuvati i dokumentirati usmene segmente tradicijske kulture Istre i potaknuti same dionike te kulture da je odgovarajuće vrednuju.

POPULARIZACIJA TRADICIJSKE KULTURE

Niz tekstova tiskanih u dnevnicima, tjednicima i nizu drugih periodičkih publikacija poput kalendara, pokazuju da je Rudan nastojao svojim tekstovima širem čitateljstvu približiti znanstvene i stručne spoznaje o folklornim elementima

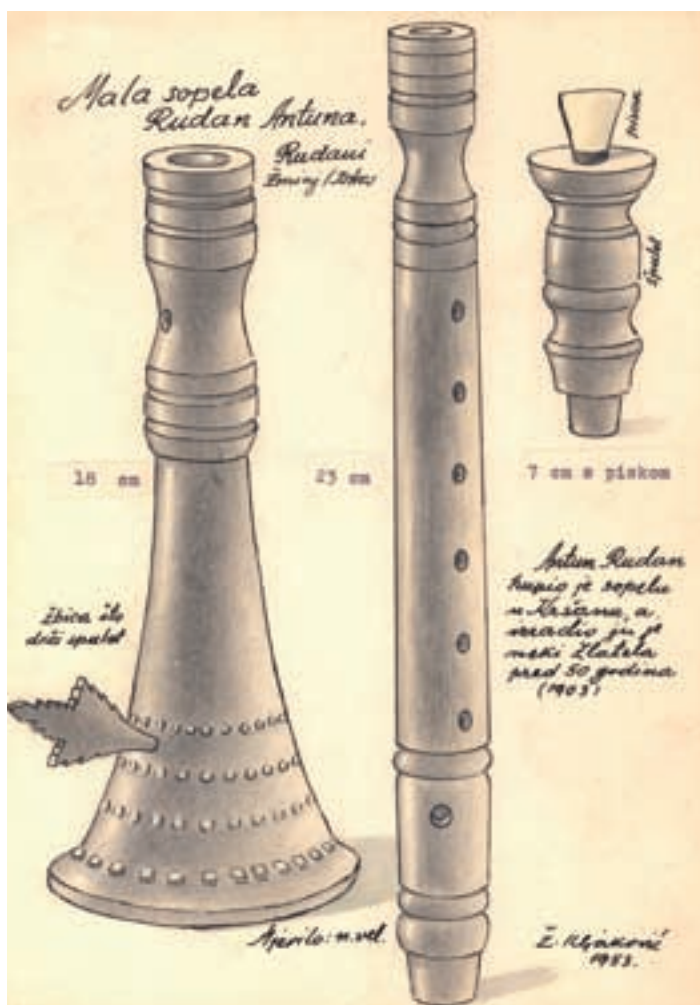
¹ Miličević, Josip u predgovoru knjige Rudan, Ive: *Istarskim raskrižjima*, predgovor: Josip Miličević str. 5.–11., Istarska naklada, Pula, 1983., 6.–7.

² Rudan, I., *Istarskim raskrižjima*, Istarska naklada, Pula, 1983., 137.

³ Isto, 28.

⁴ Ujčić, R., *Iskrenje Rudanove korenike*, Istra, 22, 1 / 1984., 47.–49., cit. 47.

istarskih krajeva i njihovoj integralnoj vezi s drugim sastavnicama kulture te pomoći dionicima usmenih tradicija da vlastitu baštinu objektivnije prihvaćaju, bolje upoznaju i više cijene.

No, neki od Rudanovih tekstova pisanih za periodičke publikacije imali su kao ciljnu publiku literarno obrazovane pojedince, pa i profesionalne književne povjesničare. I tu je njihov pisac nastojao skrenuti pozornost na znakovit udio koji su usmene tradicije imale na oblikovanje književnog ukusa i na samu književnu produkciju. Iz tog je aspekta osobito važna njegova rasprava o metodskom pluralizmu u analizi književnog opusa Vladimira Nazora. U tom se tekstu pisac zalaže za odgovarajući udio usmene književnosti pri povijesnoj analizi hrvatske književnosti:

U hrvatskoj literarnoj historiji posebno je bilo (i još uvijek ima toga u velikoj mjeri!) zanemareno razmatranje i vrednovanje usmene narodne književnosti kao zasebnog i autonomnog toka književnog stvaralaštva, premda u živom interferentnom trajanju nalazimo mnoge vrste i oblike. O toj književnosti najčešće se govori sporadično i površno, što nam također obilato potvrđuju povijesti i pregledi hrvatske književnosti i posebno, književna kritika.⁵

Temeljna je misao, izložena u raspravi, poticanje interdisciplinarnog dijaloga između filologije kao humanističke discipline i nekih područja društvenih znanosti:

Posebno je nužna suradnja u širim metodološkim osvjetljavanjima i usklađivanju rezultata rada između folkloristike, slavistike i etnologije – čime se ne potcjenjuje ni gubi iz vida i ostale znanstvene discipline – s obzirom na činjenicu da su mnogi hrvatski pisci izrasli i školovali se na živim vrelima narodne tradicije i usmene narodne književnosti pa im je tradicija i književnost – sa svojim brojnim manifestacijama, vrstama i oblicima – često bila uzor, osnova i poticaj u književnom stvaralaštvu. I ne smo to, nego je u različitim mjerama i ulazila izravno u djela pojedinih pisaca.⁶

Istarska je kulturna tradicija nudila niz primjera kontakata usmene baštine i pisane književnosti koji još i danas nisu potpuno istraženi i odgovarajuće vrednovani.

ANALITIČKI I TEORIJSKI ZNANSTVENI PRINOSI

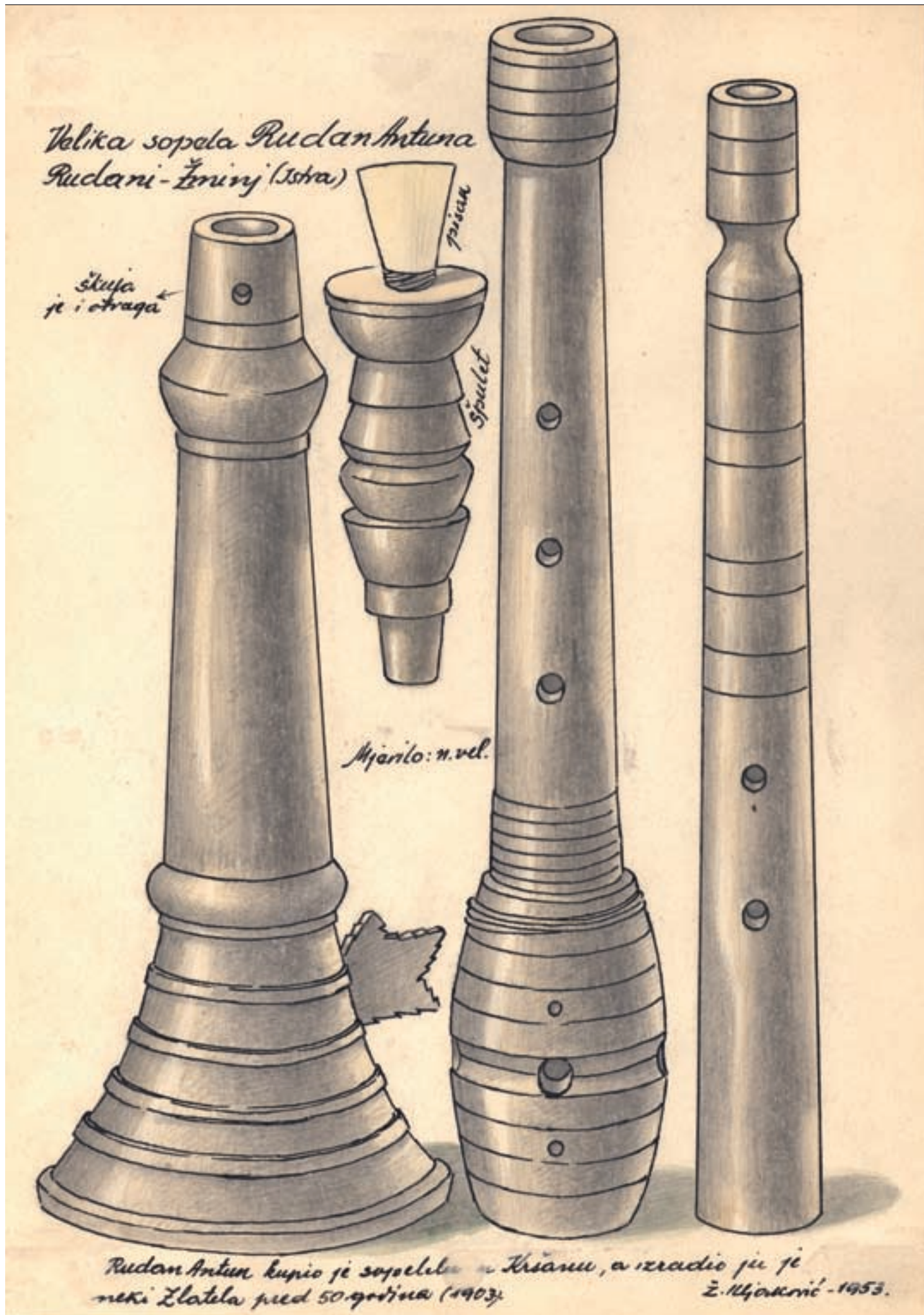
Rudanova magistarska radnja iz 1976. godine nosi naslov *Videnje svijeta i života u narodnim poslovicama Istre*, a 1978. godine pred povjerenstvom u kojem su bili Tvrtko Čubelić, Ivo Frangeš i Ante Franić obranio je doktorsku disertaciju koja je godinu dana kasnije tiskana pod naslovom *Narodna čakavska poezija na tlu Istre i Hrvatskog primorja*. Podaci koje je naveo u pogovoru ove studije svjedoče o sustavnosti i dugotrajnosti u organiziranju i sintetiziranju spoznaja temeljenih na izravnom uvidu u izvedbeni usmenoknjiževni čin te na sustavnom pristupu postojećoj rukopisnoj i tiskanoj građi s polazištem u terenskim istraživanjima.

Studija opisuje kulturni kontekst koji uvjetuje specifičnosti usmenog stvaralaštva regije, navodi tiskanu i rukopisnu građu koja potvrđuje bogatstvo i raznolikost repertoara, klasificira i opisuje specifičnosti pojedinih skupina tekstova te navodi jezične i stilske osobine tekstova. Priložen popis građe i literature o temi svjedoči da je autor detaljno poznao dotadašnje rezultate proučavanja istarske i primorske usmene poezije. No, posebnu je kvalitetu ovoj studiji dao autorov kontakt s izvedbenim aspektom i dobro poznavanje tradicijske kulture čiji su pjesme izraz.

Rudanovo je terensko iskustvo pomoglo i u analizi procesa složenih odnosa između kazivača usmene poezije i publike, odnosno istraživača i zapisivača usmenih tekstova i sredine

⁵ Rudan, I., *Metodski pluralizam u vrednovanju književnog djela Vladimira Nazora*, *Dometi*. 7–8 / 1980., 43.–48., cit. 45.

⁶ *Isto*, 48.

Velika sopela Rudan Antuna
Rudani - Žrnjani (Istra)

špula
je i otaga

pucica

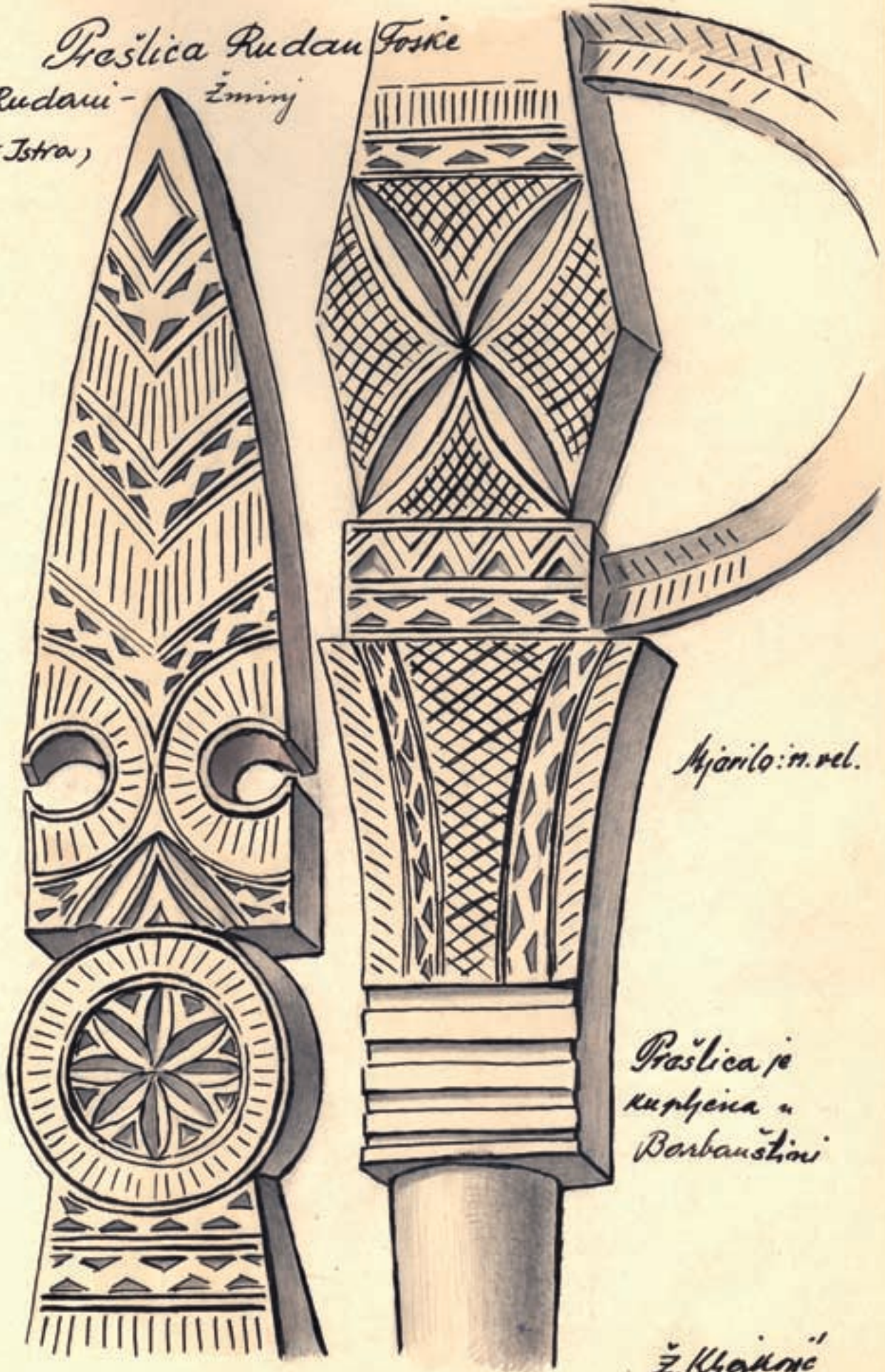
špulelet

Mjerilo: n. vel.

Rudan Antun kupio je sopelulu u Krsanu, a izradio ju je neki Zlatela pred 50. godinama (1903).
Ž. Kljarković - 1953.

Praslica Rudau Foske
Rudau - žminy
(Istra)

Mjorilo: m. vel.

Praslica je
kupljena u
Barbanštini

Ž. Klavžič
1953.

u kojoj su ti tekstovi živjeli i bivali prenošeni uz manje ili veće mijene vjekovima. Za razliku od starijih folklorističkih radova koji su na usmenu poeziju gledali kao na niz relikata drevne narodne mudrosti koje zapisivanjem treba očuvati od propadanja, Ive Rudan slijedio je moderne folklorističke koncepcije koje su veliku pozornost poklanjale izvedbenom aspektu usmenoknjiževnih tekstova. Analizom informacija

dobivenih od usmenih kazivača koji djeluju u sredini s vrlo jakim usmenom tradicijom, došao je do objektivnijih spoznaja o autentičnoj izvedbi usmene poezije koja je uvijek, ponekad više, a ponekad manje, kreativan čin pojedinca koji tekst izvodi pred slušateljstvom. Izuzetno je dobar primjer koji je transkribiran iz terenskih snimki samog autora s godišnje skupštine Folklornog društva Cere 28.3.1975. te u cijelosti uključen u knjigu:

Poznati istarski narodni pjevač i svirač Josip Rudan (1912) kaže: Je kantaduri i sopci ki ne mare za beside. Njin je glavni vers i u ta vers stavljaju beside ke njin dojdu na pamet samo ku se inbativaju. Ja nisam takov. Ja najprije kombinan beside, govorin hi na glas sam sobon i poslušan kako zvone i to ne samo u versu nego i ča govore. Ma ni to mi ni vajka dosti, pak hi rečen preteljen da čujen ča oni o njima pensaju. Govorin njin i oni hi poslušaju pak mi reču da su dobre eli slabe, da bi rabilo ča gambijati. Najveć mi reče njihovo lice. Na njin ja pročitan ku njin se je kanta dopala ku ni. Peno oniput, kad vidin da kanta diže ništo o čoviku, ja je skantan eli zsvirin. I ne boj se, ta ne fali.⁷

Snimka nastala pred punih trideset godina i danas je živo i duboko svjedočanstvo ne samo o mehanizmu tradicije, već i o specifičnom poetskom oblikovnom postupku karakterističnom za male zajednice i tradicijske kulture. Ive Rudan

⁷ Rudan, I., *Narodna čakavska poezija na tlu Istre i Hrvatskog primorja*, Čakavski sabor, Pula, 1979., 131. i 288.

INSTITUT ZA NARODNU UMJETNOST - ZAGREB

Zbirka: VIII

Crtež: 297

Sakupljač i autor: Žižko Klyaković

Mjesec i godina: 18.-28. IV-1953., 8. I-1954.

Mjesto: Rudani-Žminj

Okolica: Pazina

Pokrajina: Istria

NR: Hrvatska

Sadržaj i opis crteža:

Mala sopela, izrađena je vjerojatno od uljike (masline). Ukrašena je na dnu plastičnim polukuglicama i plastičnim kockicama. Žbica, što drži spulet pilasto je profilirana.

je ovakve zaključke i opise tradicijske kulture najuspješnije oblikovao u svom životnom epicentru, u mjestu uz koje su ga sidrili njegovi korijeni i razdoblje odrastanja. A tradicije toga kraja i životnost folklornih predaja vjerojatno su odredili i njegov znanstveni profil i usmjerili ga k izučavanju fenomena narodne čakavske poezije.⁸

ANTOLOGIČARSKA DJELATNOST

Već je u zaključku svoje studije o narodnoj čakavskoj poeziji Rudan najavio da ona neće biti cjelovita sve dok ne bude dopunjena i antologijskim izborom pjesama koje su u njoj opisane. Ta je njegova nakana ostvarena 1983. godine objavljivanjem zbirke pod naslovom *Hrvatske narodne pjesme Istre i Kvarnerskih otoka* koja je tiskana kao 21. knjiga edicije *Istra kroz stoljeća*. Ova posljednja tiskana knjiga Rudanova opusa objavljena je, nažalost, nakon autorove smrti 11. siječnja 1983. U nju je utkan cjeloviti autorov rad na istraživanju usmene književnosti temeljen na sustavnu terensku istraživanju i dobru poznavanju rukopisne i tiskom objavljene poetske građe. Tako je ukupan sadržaj antologije duboko ukorijenjen u autentični usmenoknjiževni izvedbeni kontekst pjesama te istovremeno pokazuje i sastavljačev poetski senzibilitet i izražava njegovo folklorističko znanje i dobro poznavanje kraja u kojem su tekstovi nastali i živjeli prije no što su zapisani.

Rudanov predgovor zbirci ukratko opisuje najvažnije osobine usmenog pjesništva ove regije, a u kratkoj napomeni na kraju knjige priređivač navodi motivacije ranijih priređivača zbirki usmenih stihova iz ovog kraja i naglašava estetski kriterij kao vlastitu temeljnu antologičarsku intenciju.⁹

Iako je zbirka oblikovana na temelju antologičarskih tradicija zbirke *Hrvatske narodne pjesme što se pjevaju po Istri i Kvarnerskih otocima* tiskane u Trstu 1879. koja je objedinila sakupljačku djelatnost suradnika *Naše sloge* te kasnijih izdanja iz 1924., 1954. i 1960. godine, Rudanova knjiga *Hrvatske narodne pjesme Istre i Kvarnerskih otoka* iz 1983. godine nova je i reprezentativna antologija u kojoj su pjesme razvrstane istovremeno i prema žanrovskom i tematskom kriteriju i prema izvedbenom kontekstu u kojem žive u svom primarnom usmenom mediju.

Antologija je pokazatelj priređivačeva poetskog senzibiliteta i dobrog poznavanja ukupnog usmenog poetskog korpusa. Izbor je uključio i duhovite primjere ističući njihovu brojnost u ovom kraju, ali nisu zaobiđene ni epske pjesme iako su zastupljene s manjim brojem primjera. Antologiji je priložen i tumač riječi što je čini razumljivijom i za širi krug zainteresiranih čitatelja iz drugih krajeva Hrvatske.

RUDANOV DOPRINOS RAZUMIJEVANJU ISTARSKOG FOLKLORA

Jedan od Rudanovih suradnika i kolega, Josip Miličević, dobro je prepoznao temeljni razlog vrsnoće Rudanovih folklorističkih prinosa:

Jedan od najbitnijih uvjeta za temeljito znanstveno proučavanje narodne usmene književnosti, kao i ostalih oblika narodnog stvaralaštva, svakako je poznavanje ne samo govora nego i narodnog duha. Među malobrojnim proučavateljima istarskog folklora koji su taj narodni duh zaista poznavali i shvaćali – najznačajnije mjesto zauzima Ive Rudan. Rođen na Žminjštini, u kraju koji i danas najbolje održava i njeguje istarsko tradicijsko stvaralaštvo, Rudan je u svome folklorističkom radu doslovno opisivao ono što je nosio duboko u sebi, što je bilo dio njegove životne okoline. Uz to je izuzetnom marljivošću obilazio i ostala istarska područja i pronicljivo otkrivao i bilježio "glase iz davnine".¹⁰

Bogatstvo usmenih tradicija Žminja i Žminjštine odredilo je temeljno područje Rudanova znanstvena i publicističkog djelovanja. Novinarska djelatnost i putovanja raznim krajevima Istre šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća utjecala su na izraz i stil, a kasnija nastavna djelatnost na Pedagoškom fakultetu u Puli i Rijeci potakla ga je na istraživanje povezanosti između tijekova usmene i pisane književnosti. Iako je Rudan djelovao i kao novinar, publicist, znanstvenik i pedagog, svi su aspekti njegova rada više ili manje povezani s usmenim tradicijama i folklornom baštinom Istre i Kvarnerskih otoka. Rudanov cjelokupan opus čini ga jednim od najistaknutijih hrvatskih folklorista 20. stoljeća.

8 Da se i četvrt vijeka nakon ove terenske snimke Ive Rudana usmeni poklad Žminjštine još uvijek čuvao i čuva, svjedoči i seminarski rad Marije Barišić iz vremena kada je bila studentica prve godine kroatistike, nastao u siječnju 2001. godine. Zapisujući pjevanje Milene Roce i Josipa Galanta iz sela Galanti nedaleko Žminja, zabilježena je izjava kazivača da ih je pjevati naučila "Dobra volja". U ovom seminarskom radu predstavljene su žminjske tradicije, a zapisivačica ističe da u vrijeme kada su njeni kazivači bili djeca

(60-ih godina 20. stoljeća, kada je Ive Rudan počeo svoja terenska istraživanja Istrom), usmeno pjesništvo nije bilo rijetkost kao danas, već svakidašnja pojava. No, posebno se izdvaja misao da su načini i metode usvajanja različiti, ali se pjesništvo može usvojiti samo ako postoji interes i mogućnost od malih nogu. I u ovom slučaju pisani izvještaj donio je samo blijedu sliku intenziteta estetskog doživljaja koji može biti izazvan usmenom izvedbom. Prisjećajući se kasnije situacije terenskog rada, mlada je sabiračica navela i

postojanje rukopisnog predloška za izvedbu, ali i variranje kao neizostavnu posljednicu usmene transmisije čak i pri pjevanju "na tanko i na debelo", dvoglasno, kada je neizostavna pojava usmene izvedbe specifičan način usaglašavanja među izvodačima.

9 Rudan, I., Predgovor u *Hrvatske narodne pjesme Istre i Kvarnerskih otoka*, priredio Ive Rudan, urednik Josip Bratulić. Pula – Rijeka, 1983., 7.–17. i 185.–187.

10 Miličević, J., *Folklorist izuzetnog senzibiliteta*, *Istra*, 22, 1 / 1984., 42.–43., cit. 42.

LITERATURA :

- Biletić, B. D. Rudan, Ivan (Ive). // Istarska enciklopedija / uredili: Miroslav Bertoša i Robert Matijašić, Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2005.
- Duraković, M. Pedagoški memento Ive Rudana. // Istra. 22, 1 (1984), str. 44–46.
- Miličević, J. Vrijedni dokument jednog vremena (Ive Rudan, Istarskim raskrižjima, Istarska naklada, Pula 1983.) // Istra. 21, 3–4 (1983), str. 120–125.
- Miličević, J. Folklorist izuzetnog senzibiliteta. // Istra. 22, 1 (1984), str. 42–43.
- Rudan, I. Još jedna zavičajna knjiga. // Istra. 15, 4 (1977), str. 124–128.
- Rudan, I. Samosvojnost u narodnoj pjesmi. // Istra. 16, 9 (1978), str. 28–36.
- Rudan, I. Zbornik Kastavštine. // Istra. 17, 4 (1979), str. 118–121.
- Rudan, I. Četrdeset godina rada književnika Tugomila Ujčića : u povodu tiskanja njegova najnovijeg dramskog djela: Smrt kastavskog kapetana (Pazin, 1978). // Istra. 17, 5–6 (1979), str. 112–117.
- Rudan, I. Poruka Vladimira Gortana. // Istra. 17, 8–9 (1979), str. 29–40.
- Rudan, I. Vrednovanje narodnog stvaralaštva. // Istra. 17, 8–9 (1979), str. 103–108.
- Rudan, I. Narodna čakavska poezija na tlu Istre i Hrvatskog primorja, Pula : Čakavski sabor, 1979.
- Rudan, I. Metodski pluralizam u vrednovanju književnog djela Vladimira Nazora. // Dometi. 7/8 (1980), str. 43–48.
- Rudan, I. Narodna poezija – vrelo poticaja. // Istra. 18, 1–2 (1980), str. 1–15.
- Rudan, I. O dječjoj usmenoj književnosti. // Istra. 18, 6 (1980), str. 23–30.
- Rudan, I. Trajanje usmene književnosti. // Istra. 18, 9 (1980), str. 54–59.
- Rudan, I. Usmeno narodno stvaralaštvo Lupoglava i okolice. // Istra. 20, 1–2 (1982), str. 86–95.
- Rudan, I. Hrvatske narodne pjesme Istre i Kvarnerskih otoka, urednik Josip Bratulić. Pula – Rijeka, 1983.
- Rudan, I. Istarskim raskrižjima, Istarska naklada, Pula 1983. Rudan, I. Lirika zavičajne topline. // Istra. 22, 1 (1984), str. 38–41.
- Ujčić, R. Iskrenje Rudanove korenike. // Istra. 22, 1 (1984), str. 47–49.

Sažetak

Ive Rudan bio je znanstvenik i publicist čiji je opus bio usko povezan s tradicijskim usmenim stvaralaštvom i folklornom baštinom Žminjštine i njena šireg istarskog ambijentalnog okvira. Iako je hrvatska usmena poezija Istre i Kvarnerskih otoka bila zastupljena u zapisima od sredine 19. stoljeća i osobito početkom 20. stoljeća, ova je regija dobila prvi cjeloviti znanstveni folkloristički opis usmene poetske produkcije Rudanovom studijom *Narodna čakavska poezija na tlu Istre i Hrvatskog primorja* koja je objavljena 1979. Rudan je i kao autor reprezentativne antologije *Hrvatske narodne pjesme Istre i Kvarnerskih otoka* iz 1983. godine na tragu bogatih antologičarskih tradicija i niza postojećih zbirki. Iako je najznatniji Rudanov doprinos istraživanju usmenog pjesništva, valja istaći i njegove opise usmene poslovične građe i folklornog kazališta. Uvid u metodu i pristup usmenom stvaralaštvu koje je u Rudanovu opusu sagledavano kao jedna od najbitnijih sastavnica narodnog života, dobiva se i čitanjem njegovih opisa istarskih krajolika i običaja u publicističkim i putopisnim crticama koje je objavljivao u *Glasi Istre* još od učeničkih dana 1958. godine.

Summary

Ivo Rudan was a researcher and publicist whose work was strongly connected with the traditional oral literature and folk heritage of the Žminj area and its wider background of the Istrian ambient. Although Croatian oral poetry from Istria and Kvarner bay was presented in written records from the middle of the 19th century and especially at the beginning of the 20th century, first scientific folklore description of oral poetry of the region was Rudan's study *Oral chakavian poetry of Istra and Croatian Littoral* printed in 1979. Rudan is also the author of the representative anthology *Croatian folk songs from Istra and Kvarner islands* which followed the rich traces and traditions of earlier selections and collections. Although Rudan gave the most important contribution to the research of oral poetry, it is also important to mention his descriptions of the proverbial resources and folk theatre.

Insight into the methods and approaches to the oral traditions that were perceived in Rudan's work as one of the most important parts of culture and traditional folk life could be recognized also from his descriptions of Istrian landscapes and customs in the publicist works and travelogues printed in the daily press named *The voice of Istria* from 1958.